

Normalitat?

"Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells Gorina (1915-2002), publicat per l'editorial La Formiga d'Or.

10/01/2011

La primera sorpresa que em vaig trobar a Barcelona fou que la Ley de Responsabilidades Políticas, del 9 de febrer de 1939, havia declarat «fuera de la Ley todos los partidos y agrupaciones políticas y sociales que desde la convocatoria de las elecciones celebradas en 16 de febrero de 1936 han integrado el

llamado Frente Popular, así como los partidos y agrupaciones aliados y adheridos a éste por el solo hecho de serlo, las organizaciones separatistas y todas aquellas que se hayan opuesto al triunfo del Movimiento Nacional».

La sorpresa era que aquella declaració afectava també la meva Associació Universitària d'Estudiants Catòlics. Però si l'AUEC no ho era pas, de separatista, ni d'unionista..., si no feia política!, pensava jo. I aquest era el problema: que no feia determinada política, i per tant no era aigua clara. I encara vam tenir sort que les responsabilitats, en el nostre cas, es limitessin a la liquidació de l'associació.

Així, jo tenia raó quan l'estiu del 37, a la seu de les Milícies Alpines de l'Escola Pia del carrer Balmes, m'havia defensat de les acusacions d'aquell company que em volia

comprometre: ara, acabada la guerra, el meu grup fou prohibit pels vencedors, justament per la seva falta de compromís, o de fiabilitat.

Els que quedàvem, doncs, del grup vam ficar-nos gairebé tots a les diferents branques de l'Acció Catòlica, perquè l'altra opció, l'única oficial, la del Sindicat d'Estudiants Universitaris (SEU), no ens va convèncer gens. Només hi hauria alguna possibilitat d'actuar amb certa independència en el si d'un grup eclesiàstic. A mi em van escollir vocal universitari de la Unión Diocesana de la Juventud de Acción Católica.

Al setembre d'aquell any 39, vaig rebre un telegrama d'en Sols, on em repetia la mateixa oferta del mes de juny: que hi havia uns exercicis espirituals al cap d'uns dies a Burjassot, que els dirigiria el mateix capellà, i que si hi volia anar. I

llavors, a pesar de trobar-me en plena reorganització de la meva vida civil, acadèmica i familiar, o potser justament per aquests motius, perquè vaig pensar que la millor manera de recomençar una nova vida era fent prèviament uns exercicis, i potser també per les notícies tràgiques que arribaven d'Europa, sí que em va semblar que hi havia d'acudir, que valia la pena fer l'esforç.

Vaig viatjar, doncs, a València, amb el tren, i des d'allí, amb tramvia, a Burjassot. El recés es faria en un col·legi major antic, que duia el nom del Beat Joan de Ribera.

En arribar, vaig veure que hi havia deu o dotze nois, alguns d'ells antics residents d'aquell mateix col·legi major, als quals els devia fer gràcia trobar-se de nou allà, al final de la guerra, per assistir a uns exercicis. Entre els assistents hi havia en Josep

Manuel Casas Torres, al qual jo havia conegut a Santander quatre anys abans, el 1935, a la Universitat catòlica d'estiu de Santander.

Arribà mossèn Josepmaria, o “el Pare”, com tothom li deia, acompanyat per un jove amb bigotet, ulls clars i somriure permanent, que solia enraonar amb el capellà de manera distesa, amb confiança, a les estones lliures. Quan un s’acostava a parlar amb el mossèn, al pati, aquell jove es retirava discretament. En veure que això succeïa en diverses ocasions, vaig preguntar al Josep Manuel Casas:

–Qui és?

–És un enginyer, es diu Álvaro del Portillo, i és la mà dreta del “Pare”.

Hi havia també entre els assistents en Pep Orlandis, un mallorquí que anava vestit de militar, d'alferes (encara feia el servei). Era alt, estirat,

ros, semblava nòrdic. Com que era amic d'en Casas, me'l va presentar de seguida.

Els exercicis eren molt diferents dels que jo havia conegut fins llavors. Havia fet exercicis a la Cova de Manresa, i eren uns exercicis que estaven molt bé –no hi tinc res a dir–, però aquells que donava mossèn Escrivà eren diferents. Dirigia unes plàtiques relativament curtes –pel que jo estava acostumat–, que no passaven mai de la mitja hora, molt vives, amb un llenguatge molt directe, gairebé col·loquial, que s'assemblava molt al que és un diàleg de persona a persona, encara que enraonés per a tots: et senties interpel·lat.

Aquella manera de predicar m'impresionà. Parlava de la santificació de la feina, de la contínua presència de Déu, de les virtuts humanes, de la unitat de vida

–la necessitat de menar amb coherència la vida espiritual, la professional, la familiar–, i en un pla molt viu i actual, i alhora molt enganxat a passatges de l’Evangeli, sobretot a les paràboles que feia servir Jesús. En resum: em va colpir fonament.

Parlà molt de llibertat. Ens va explicar que en els exercicis anteriors, havien trobat escrita en una paret, amb lletres força grans, una mena de paràfrasi d’un dels poemes més coneguts d’Antonio Machado, que ens comentà a bastament: «Cada caminante siga su camino.»

Vaig tenir també alguna conversa particular amb ell. I d’aquestes xerrades, el que més em sorprengué era que em deia que, després d’haver consolidat la fundació i d’haver reprès la feina a Madrid, els de l’“Obra” anirien primer a París, com

tenien previst abans de la guerra espanyola, o bé, si no era possible per la situació internacional, a València, on ja hi havia algunes persones de l'Opus Dei, i després de París o València, i si fos possible amb gent d'alguna d'aquestes dues contrades, a Barcelona.

França, en aquells moments, ja havia declarat la guerra a Alemanya, però no se sabia, lògicament, quin seria el seu immediat i trist futur. Els dubtes del fundador, malgrat tot, devien venir justament de la incertesa del que podia passar a Europa en les següents setmanes. I segons la meua interpretació, ell devia pensar que a Barcelona hi havien d'anar francesos o valencians, si era possible, més que no pas castellans. En qualsevol cas, ell parlava de València i París, i no de Barcelona.

Allò de París, de tota manera, tornava a trencar els meus

esquemes. Fins aquell moment, jo havia pensat que aquella “Obra” era una cosa d'àmbit peninsular, i no se m'havia acudit que hi hagués projectes de fer labor apostòlica en altres països, i potser menys que enlloc a França.

Utilitzava aquesta expressió, l’“Obra”, tot i que jo continuava interpretant l’“Obra” no com quelcom específic, sinó genèric: l’“obra apostòlica”.

Acabats els exercicis, en Casas ens va convidar, al Pep Orlandis i a mi, a passar la nit a casa seva, a València, i l'endemà en Pep se n'anà a Mallorca i jo vaig retornar a Barcelona.

normalitat-memoria-ingenua/
(24/08/2025)